

Differensiert forvaltningsplan for
Svorkavassdraget
i Meldal kommune

Vedtatt plan av kommunestyret i Meldal i møte den 04.10.07

Innhold

1.0 Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn for planen.....	3
1.2 Generell beskrivelse av Svorkavassdraget.....	3
1.3 Utdypende beskrivelse av særtrekk og verdier langs Svorka.....	3
1.3.1 Geologisk mangfold.....	4
1.3.2 Biologisk mangfold	4
1.3.3 Landskapsbilde.....	4
1.3.4 Friluftsliv.....	5
1.3.5 Kulturmiljø	5
1.3.6 Samiske interesser	5
1.3.7 Landbruk.....	5
1.4 Målsetting	6
1.5 Organisering og struktur	6
1.6 Metode og grunnlagsmateriale.....	6
2.0 Hovedprinsipper for vern av vassdrag.....	7
2.1 Betydning av vern.....	7
2.2 Lovgrunnlaget.....	7
2.3 Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag.....	7
2.4 Faglig grunnlag for vern av vassdrag.....	8
2.5 Faglig grunnlag for vern av Svorkavassdraget.....	8
3.0 Differensiert forvaltning av Svorkavassdraget.....	9
3.1 Avgrensning av planområdet	9
3.2 Inndeling av vassdraget	9
3.2.1 Strekninger.....	9
3.2.2 Klasseinndeling	10
3.3 Forvaltningskategorier.....	10
3.4 Tiltak og inngrep i vassdragsbeltet	10
3.5 Vurdering av aktuelle tiltak i vassdragsbeltet.....	12
3.5.1 Mini- (100-1000kW) og mikrokraftverk (<100kW).....	12
3.5.2 Hytter, bygg og anlegg.....	12
3.5.3 Masseuttak.....	12
3.5.4 Utslipp og forurensing	12
3.5.5 Kantvegetasjon	13
3.5.6 Skogbruks- og Jordbruksvriksomhet.....	13
3.5.7 Erosjons- og flomsikring, gjenoppretting av elveløp	13
3.5.8 Tilrettelegging for jakt, fiske og friluftsliv	13
4.0 Videre arbeid med forvaltning av Svorkavassdraget.....	14
4.1 Kunnskapsgrunnlaget.....	14
4.3 Bruk av forvaltningsplanen i kommunedelplan	14
Vedlegg 1	Oversiktskart – Strekninger med klasseinndeling
Vedlegg 2	Viltområder og naturtyper i Svorkavassdraget
Vedlegg 3	Delkart – Strekninger
Vedlegg 4	Tabell – Registrerte verdier langs strekningene

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for planen

Den 10. april 2003 gikk kommunestyret i Meldal inn for varig vern av Svorka. Svorkavassdraget ble varig vernet i suppleringsplan 18. februar 2005. Regjeringen har gitt Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (RPR-VV) med hjemmel i plan- og bygningslovens § 17-1. Disse retningslinjene ble vedtatt den 10. november 1994, og er beskrevet i T-1082 fra Miljøverndepartementet. Retningslinjene legger føringer for hvordan kommuner og fylkeskommuner skal planlegge forvaltningen i vernede vassdrag. Dette innebærer at de rikspolitiske retningslinjene skal legges til grunn ved all forvaltning etter Plan- og bygningsloven (PBL), i alle vernede vassdrag. Denne forvaltningsplanen er derfor en oppfølging av vedtaket om vern av Svorkavassdraget, og skal synliggjøre muligheter og begrensinger innenfor de rammene som er satt for verna vassdrag.

Den 28.6.2005 vedtok formannskapet i Meldal kommune å igangsette et forprosjekt for utarbeidelse av forvaltningsplan for Svorka. Dette forprosjektet ble ferdigstilt i august 2005. Forprosjektet la grunnlaget for senere vedtak i formannskapet om igangsetting av arbeidet med forvaltningsplan for Meldalsdelen av Svorkavassdraget den 25.april 2006.

1.2 Generell beskrivelse av Svorkavassdraget

Svorka er sidevassdrag til Orkla og renner ut i denne ved Svorkmo. Svorkavassdragets nedbørsfelt ligger i kommunene Meldal, Melhus, Midtre Gauldal, Orkdal og Rennebu. Nedbørsfeltet til vassdraget dekker et areal på ca 300 km². Store deler av feltet omfatter et kupert barskog- og myrområde i høydenivået 300-600 moh. I sør går fjellområdene opp mot 1100-1200 moh. Vassdraget har et stort antall vann med varierende størrelse. Under isavsmeltingen ble store mengder løsmasser avsatt i dalgangen sørøstover fra Svorksjøen. Elve- og deltaavsetninger med meanderende elveløp er utpreget i sideelva Skolda. Svorka har et varierende løpsmønster. Elva meandrerer i flate partier, og vekslar med fosser og stryk, dels i canyoner der gradienten er større. De ulike partiene framstår som markerte landskapselementer. Deltaet i Svorksjøen er en interessant fluvial lokalitet. Svorka har stor variasjonsrikdom i ferskvannsfloraen. Produktivitet og mangfold er svært stort, og det er innslag av flere sjeldne arter, bl.a. i forbindelse med de større elvene og de avsnørte meandrene. Nedre deler er lakseførende og vassdraget har ørret og røye. Den næringsrike berggrunnen gjør at dette sannsynligvis er det rikeste barskogsområdet i Sør-Trøndelag. Urvatnet er naturreservat for barskog og Litlbumyrn er et naturreservat for våtmark. Skogarealene er fuglerike. Flere av vannene er gode andefuglhabitat. Flere rødlistede arter er registrert.

De nederste 3 km er berørt av kraftutbygging. Nedbørsfeltet er attraktivt i friluftssammenheng både sommer og vinter. Svorksjøen har viktige badeplasser, og det er gode muligheter for kanopadling. Det finnes mange hytter. Sagbruksdrift har lange tradisjoner og tjærebrenning har vært en viktig aktivitet. Grutseter hytteplass hvor det ble smeltet kopper, er et sjeldent kulturminne. Den sørlige delen brukes som reinbeite vinterstid.

1.3 Utdypende beskrivelse av særtrekk og verdier langs Svorka

Følgende beskrivelse er i hovedsak hentet fra Utvidet beskrivelse av Svorka i høringsdokumentet i forbindelse med Suppleringsplan (NVE-dok nr 12. 2002), og gjelder for hele vassdragets nedbørsfelt (Meldal, Midtre-Gauldal, Melhus, Rennebu og Orkdal)

1.3.1 Geologisk mangfold

Vest for Svorksjøen dominerer grønnstein og grønnskifer berggrunnen. Mot sør og nord finnes hovedsakelig grågrønn fyllitt og gråvakke, mens det østover er innslag av porfyritt og kalkstein.

Landskapet er vesentlig glasialt utformet. Under isavsmeltingen etter siste istid ble det avsatt store løsmasser i dalgangen sørøstover fra Svorksjøen. I nedbørfeltet finnes marin grensedelta, breelvavsetninger, dødislandskap med grytehull og eskere. Ved Skolda ligger en stor sanduravsetning ut mot Svorksjøen. Lenger opp i dalføret ligger breelvavsetninger som eskere av ulike typer. Under marin grense ligger marine sedimenter.

Meandere, kroksjøer, flomløp, elvedelta, canyoner og fosser framstår som markerte elementer i vassdraget.

1.3.2 Biologisk mangfold

Svorka har stor variasjonsrikdom i ferskvannsfaunaen, med klarvannssjøer, mesotrofe lavlandssjøer, myrtjern, kroksjøer og rennende vann. Produktivitet og mangfold er svært stort, og det er innslag av flere sjeldne arter, f.eks. i forbindelse med de større elvene og de gamle avsnørte meanderne. Nedre deler av vassdraget er lakseførende opp til Stavelifossen og vannene i vassdraget har ørret og røye. Vannene i området er representative for regionen.

Vassdraget ligger for det meste i barskogsregionen 300-600 moh. Den næringsrike berggrunnen med store løsmasseforekomster gjør at dette sannsynligvis er det rikeste barskogsområdet i Sør-Trøndelag. Spesielt områdene nord og sør for Svorksjøen har rike skog- og myrtyper. Området har enkelte regionalt sjeldne arter. Det er en viss botanisk interesse knyttet til vann- og sumpvegetasjonen. Det er flere botanisk viktige områder og mange ulike lokaliteter med rødlistede arter. Urvatnet barskogsreservat, Litlbumyran myrreservat og områdene rundt Stavelifossen er spesielt verdifulle.

Skogarealene i vassdraget er fuglerike. Flere av vannene er vegetasjonsrike og derfor gode andefuglhabitat. Myrkomplekset Litlbumyran er en spesielt rik vannfugllokalitet. Det samme kan sies om Skoldas utløp i Svorksjøen og deler av elvestrekningene. Elg, hjort og rådyr har tilhold i feltet hele året og bestandene er gode. I området fra Lomtjønna til Litlbumyran lever bever. Nedbørfeltet har 1 nasjonalt, hele 10 regionalt og 7 lokalt viktige viltområder.

Registrerte rødlistede arter er: storlom, svartand, dobbeltbekkasin, sangsvane, havelle, bergand, hønsehauk, hubro(usikker), fiskeørn, liten salamander, gaupe og oter. Av ansvarsarter finnes rødstilk, trane, fiskeørn, gaupe og oter. Smålom, sangsvane, rødstilk, liten salamander og oter forekommer på flere ulike lokaliteter. Trane forekommer på svært mange ulike lokaliteter.

1.3.3 Landskapsbilde

Størstedelen av landskapet er et kupert barskog- og myrområde mellom 300 og 600 moh. I sør går fjellområdene opp mot 1100-1200 meters høyde med Ilfjellet som den høyeste toppen i sør. Mot nord har feltet klarere utformete dalfører som munner ut i Orkdalen. Vassdraget har et stort antall vann, hvor størrelsen varierer fra små tjern til vann. I flate områder langs elvene finnes små elvesletter.

Landskapsinntrykket varierer fra bølgende åslandskap med lange linjer, via åpent skogpreg med vide utsyn og ofte panoramisk utsikt til fjellområdene, til nakent berg i vekslende terrengkupering med et sterkt vannelement.

Svært mange fine meandere, kroksjøer, flomløp, delta og fosser framstår som flotte landskapselementer i vassdraget.

1.3.4 Friluftsliv

Nedbørfeltet har en rekke ulike kvaliteter som gjør området attraktivt i friluftslivssammenheng både sommer og vinter. Terrenget er småkupert og variert, med et rikt plante- og dyreliv. Våtmarksområdene på Litlbumyra og Skjoldosen framheves spesielt. Områder med mer urørt preg finnes i Urvatnet barskogsreservat. Om sommeren er det vesentlig lokalbefolkningen som bruker området, mens skiutfarten om vinteren er av regionalt omfang. Området er lett tilgjengelig og terrenget er stort sett lett framkommelig for de fleste. Svorksjøen er en viktig badeplass både lokalt og regionalt, og det er gode muligheter for sykling og kanopadling. Området har en rekke setrer og hytter og det foreligger planer om ytterligere hytteutbygging.

Det finnes gode muligheter for jakt og fiske. Svorkaområdet benyttes både til småviltjakt og til jakt på elg og hjort. Muligheter for sportsfiske er stort både sommer og vinter. Nedbørfeltet innehar noen av de mest besøkte vann i distriktet. Svorksjøen ligger meget sentralt og har besøk av et betydelig antall fiskere gjennom sesongen. Det drives særlig et omfattende isfiske etter røye.

1.3.5 Kulturmiljø

Flere gårder i området går tilbake til jernalderen. På Krokstad er det funnet gravhauger. På Kolbrandstad sto det en middelalderkirke. En rekke jernvinneplasser fra jernalder og middelalder vitner om en omfattende produksjon. Ved flere av disse jernvinnene ligger det tufter som kan ha sammenheng med virksomheten. Utmarksnæringer kan ha gitt grunnlag for fast bosetting i forhistorisk tid. Andre utmarksminner er fangstgroper for elg og tallrike tjæremiler, de fleste er myrmiler, typiske for Trøndelag.

Det er nyere tids gårdsbebyggelse på Svorkmo og Hølonda og spredte skoggårder vest i området. En rekke gårder og husmannsplasser, ryddet på 1600-1700 tallet eller tidligere, er nå nedlagt. Mange av disse er seinere brukt som setrer. Her er bevarte våningshus typiske for småbruk og plassbebyggelse i Trøndelag. På setrene finnes verdifulle hus. Sagbruksdrift har lange tradisjoner i vassdraget. Tjærebrenning har vært en viktig aktivitet. Kullproduksjon for Løkken kobberverk har etterlatt seg mange kullmiler og tufter etter kullbrennere. Mye av kullet gikk til Grutseter, hvor det ble smeltet kobber ca. 1660-1740. Her finnes blant annet store slagghauger, rester av dam og vassrenner, 40 grunnmurer etter arbeiderboliger langs en "gate" og rester etter kirken som var i bruk til 1806. Det var også en smeltehytte på Svorkmo. Stasjonsområdet på Svorkmo har fremdeles interessante trekk fra tiden som industrisentrum.

Det er store kulturminneinteresser langs vassdraget. Området har varierte kulturminner fra ulike typer ressursutnytting gjennom et langt tidsrom. De kan blant annet belyse jernproduksjonen i forhistorisk tid og middelalder, kobberverkets betydning og sosiale forhold knyttet til dette, og bruksendringer mellom seterdrift og fast bosetting. Grutseter hytteplass nær Svorka er et sjeldent kulturminne.

1.3.6 Samiske interesser

Det er reindrift i området. Den søndre halvdel av nedbørfeltet benyttes som vinterbeite. Ut over dette er det ingen dokumenterte samiske interesser innenfor nedbørfeltet. Det har ikke vært gjennomført systematiske undersøkelser av andre samiske interesser i området, men med aktiv reindrift i området er det sannsynlig at det finnes samiske kulturminner innenfor Svorkas nedbørfelt.

1.3.7 Landbruk

Nedbørfeltet omfatter ca. 50 000 daa produktivt skogareal og ca. 11 000 daa dyrket mark. Det er 118 eiendommer med driftssenter innenfor nedbørområdet. Store arealer

med dyrket mark sokner til Svorksjøen. Vassdraget har gode produksjonsarealer for skog med en forholdsvis god tilvekst og betydelig avvirking.

1.4 Målsetting

Hovedmålet med utarbeidelse av denne forvaltningsplanen, er å sikre en helhetlig forvaltning av Svorkavassdraget.

Det er et mål at forvaltningsplanen skal være et verktøy for å gi mest mulig informasjon om verdiene i vassdraget, og hvilket lovverk ulike typer inngrep må vurderes i forhold til. Planen har videre som målsetting å klargjøre hva som er mulig når det gjelder å ta i bruk de næringsverdiene som finnes langs vassdragsbeltet.

Forvaltningsplanen skal også klargjøre og synliggjøre betydningen av selve vernet.

1.5 Organisering og struktur

Arbeidet med forvaltningsplan for Svorkavassdraget har vært organisert med en styringsgruppe og en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppa har hatt ansvaret for utarbeidelse av planen, og har hatt følgende sammensetning:

Atle Wormdal: Orkla Landbruk (Meldal kommune)
Morten Rødningen: Plan- og bygningsmyndigheten (Meldal kommune).
Johnny Kristensen: Politiker (UD)
Ola Bjørkhaug/Ivar Syrstad: Meldal grunneierlag
Olve Myrmæl: Meldal Skogeierlag
Snorre Skarstad: Meldal jakt og fiskarlag
Arne Bretten/Ingvar Korsen: Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

I tillegg har Christian Bonvik i firmaet Bonvik Utmarksanalyse vært ansatt som prosjektmedarbeider. Prosjektmedarbeider har i samarbeid med Orkla Landbruk hatt ansvaret for den daglige driften av prosjektet, samt utarbeidelse av plandokument og tilhørende kartarbeid.

Hovedutvalget for Utvikling og drift (UD) i Meldal kommune har fungert som styringsgruppe for prosjektet.

1.6 Metode og grunnlagsmateriale

Planarbeidet har vært organisert som vist over. Prosjektmedarbeider har i samarbeid med Orkla Landbruk fungert som prosjektleder, og har fungert som sekretær i forbindelse med utarbeidelse av selve plandokumentet, samt innsamling og organisering av nødvendig informasjon. I tillegg har prosjektmedarbeider utarbeidet digitale kart. Aktuell informasjon har blitt innhentet fra tilgjengelig litteratur, databaser o.l., samt fra ulike digitale kartbaser. Et forhåndsutkast til forvaltningsplan har vært sendt ut til berørte rettighetshavere (grunneiere) med påfølgende møte med utmarkslag. I tillegg har det vært gjennomført befarings langs deler av hovedvannstrengen, for interesserte rettighetshavere.

Avgrensning og utarbeidelse av forvaltningsplanen for Svorka bygger på Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag (RPR-VV). RPR-VV anbefaler å definere et vassdragsbelte langs vassdraget, og dele beltet inn i klasser. Metode for avgrensning av vassdragsbeltet og inndeling i klasser er beskrevet i kapitlene 3.1 og 3.2.

Ved utarbeidelse av plandokumentet er Differensiert Forvaltningsplan av Hornindalsvassdraget benyttet som modell.

Brev er utsendt til nabokommunene om at arbeidet var oppstartet, men ingen tilbakemelding er mottatt fra disse.

2.0 Hovedprinsipper for vern av vassdrag

2.1 Betydning av vern

Vern av vassdrag innebærer i hovedsak at det ikke er adgang til kraftutbygging. Kun utbygginger som ikke utløser konsesjonsplikt er tillatt. I følge vannressursloven skal det legges vesentlig vekt på naturverdiene også når det gjelder andre tiltak i vassdraget. Videre følger det av Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag at vernevedtaket skal vektlegges i kommunens planlegging etter plan – og bygningsloven.

2.2 Lovgrunnlaget

Forvaltningsplanen er ikke hjemlet i noe bestemt lovverk. Sentrale myndigheter anbefaler å utarbeide en slik, fordi den kan avklare og vise hvilke vurderinger kommunen ønsker å legge til grunn i behandlingen av enkeltsaker etter alle de lover og forskrifter som kan bli brukt knyttet til et vassdrag.

Aktuelle lover i vassdragsammenheng hvor denne planen vil bli lagt til grunn for vurdering i enkeltsaker er:

- Plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr 77 (PBL)
- Lov om vassdrag og grunnvann 24. nov. 2000 (Vannressursloven) (VRL)
- Jordloven av 12. mai 1995. (JL)
- Lov om naturvern av 19. juni 1970 nr 63. (NL)
- Lov om vern mot forurensinger og om avfall av 13. mars 1981 nr.6 (FL)
- Lov om skogbruk(skogbrukslova)av 27. mai 2005. (SL)
- Lov om lakse- og innlandsfisk m.v. av 15. mai 1992 nr 47 (LIL)
- Lov om kulturminner 09. juni 1978 nr.50 (KL)
- Lov om motorisert ferdsel i utmark og vassdrag 10. juni 1977 nr. 82 (ML)
- Energiloven 29. juni 1990 nr. 50 (EL)
- Lov om akvakultur (akvakulturlova) 17. juni 2005 nr. 79 (AL)
- Lov om viltet (viltloven) 29. mai 1981 nr. 38 (VL)
- Lov om friluftslivet (friluftsløven) 28. juni 1957 nr. 16. (FLL)
- Lov om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal av 21. des. 1984 (TL)

2.3 Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag

Regjeringen har gitt Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (RPR-VV) med hjemmel i plan- og bygningslovens § 17-1. Retningslinjene gjelder et areal langs vassdragsbeltet, med utgangspunkt i et 100 meters belte (beltet kan justeres i forhold til naturlige avgrensninger). Retningslinjene gjelder også andre deler av nedbørfeltet som har betydning for vassdraget. Det innebærer først og fremst at:

- kommunene må ta hensyn til vernede vassdrag i sin planlegging og virksomhet
- statsetater har også et ansvar for å ta hensyn til vernede vassdrag
- vassdraget og arealene nærmest dette, bør forvaltes etter hvilke verneverdier som finnes, og hvilken status arealene har (arealtilstand)
- det angis hvilke generelle hensyn som er viktig å legge vekt på i forvaltningen av vassdragene.

Rikspolitiske retningslinjer gir generelle mål og rammer. De gir imidlertid ikke entydige svar på hvordan den enkelte plan skal utformes. Det er opp til Meldal kommune å vurdere arealtilstand og verneverdier opp mot arealbehovet forøvrig ved utarbeidelse av planer.

RPR-VV anbefaler å definere et vassdragsbelte langs vassdragene og dele beltet inn i klasser, avhengig av om det er i tettstedsnære områder, områder med spredt bosetting,

eller områder med liten menneskelig påvirkning. For hver klasse gis det retningslinjer for forvaltningen av vassdragsbeltet.

De rikspolitiske retningslinjer beskriver klassene slik:

Klasse 1

Vassdragsbelte i og ved byer og tettsteder, som har eller kan få stor betydning for friluftsliv. *Inngrep som er til skade for pedagogiske verdier, friluftsverdier (fiske og framkommelighet i og langs vannstrengen) eller opplevelsesverdier, bør unngås.*

Klasse 2

Vassdragsbelte med moderate inngrep i selve vannstrengen og hvor nærområdene består av utmark, skogbruksområder og jordbruksområder med spredt bebyggelse. *Hovedtrekkene i landskapet må søkes opprettholdt. Inngrep som endrer forholdene i kantvegetasjonen langs vannstrengen og i de områder som oppfattes som en del av vassdragsnaturen, bør unngås. Inngrep som enkeltvis eller i sum medfører endringer av en viss betydning i selve vannstrengen, bør unngås. Leveområder for truede plante- og dyrearter og mindre områder med store verneverdier bør gis særlig beskyttelse.*

Klasse 3

Vassdragsbelte som er lite berørt av menneskelig aktivitet, og som derfor har stor opplevelsesverdi og vitenskapelig verdi. I denne forvaltningsplan hører verna områder (i henhold til Naturvernloven) og andre særlige områder (spesialområder) primært inn under denne klassen. *Det er svært viktig å bevare naturens preg av å være lite berørt av moderne menneskelig aktivitet. Alle former for omdisponering av arealer i vassdragsbeltet bør unngås. Vannkvalitet og naturlig vannføring må søkes opprettholdt, og alle former for inngrep som reduserer vassdragets verdi må søkes unngått.*

2.4 Faglig grunnlag for vern av vassdrag

Svorkavassdraget ble vernet i forbindelse med Supplering av verneplan som ble vedtatt i Stortinget 18. februar 2005. Følgende kriterier ble benyttet for utvelgelse av vassdrag i Supplerende Verneplan for Vassdrag:

1. Forholdet til vannkraftutbygging
2. Hensynet til urørt natur
3. Vassdrag med vesentlige verneverdier
4. Hele vassdrag
5. Geografisk fordeling
6. Nasjonale laksevassdrag
7. Vassdrag som har vært avslått i konsesjonsbehandling

2.5 Faglig grunnlag for vern av Svorkavassdraget

I høringsdokumentet i forbindelse med Supplering av Verneplan for vassdrag, NVE-dok nr. 12 2002 (Utvidet beskrivelse av Svorka), er det gjort vurderinger av verneverdier i Svorkavassdraget. Disse vurderingene er beskrevet i tabell 1.

Tabell 1. Verdivurdering av viktige verdier langs Svorkavassdraget.

Verdivurdering	
Geologisk mangfold	Stor verneverdi
Biologisk mangfold	Meget stor verneverdi
Landskapsbilde	Stor verneverdi
Friluftsliv	Meget stor verneverdi
Kulturmiljø	Stor verneverdi
Samiske interesser	Ikke verdivurdert*
Landbruk	Stor verneverdi

*Verdiene er kun beskrevet, men ingen verdivurdering er satt.

I det endelige vernevedtaket (St. prp. nr. 75 2003-04) ble følgende lagt til grunn for vernet av Svorka:

"Vassdraget har store verdier knyttet til biologisk og geologisk mangfold. Landskapet er variert og vassdraget har ulike løpsformer som framstår som sentrale landskapselementer. Feltet er attraktivt i friluftssammenheng. Kulturminneinteressene er store og samiske interesser bidrar til å gi området meget stor verdi. Ca. 3 km i nedre del av vassdraget er berørt av utbygging, men dette utgjør en liten del av vassdraget, og vassdraget for øvrig gir et intakt helhetsinnstrykk."

3.0 Differensiert forvaltning av Svorkavassdraget

3.1 Avgrensing av planområdet

Av Svorkavassdragets areal på ca 300 km², ligger hovedtyngden i Meldal kommune. Vernet av Svorka berører derfor betydelige deler av kommunens totale arealer. Denne forvaltningsplanen er avgrenset til den delen som ligger innenfor Meldal kommune.

Videre er planen avgrenset til de arealene hvor retningslinjene i RPR-VV er gjeldende. RPR-VV definerer disse arealene som:

- Vassdragsbeltet, dvs. hovedelver, sideelver, større bekker, sjøer og tjern og et område på inntil 100 meters bredde langs sidene av disse.
- Andre deler av nedbørsfeltet som er faglig dokumentert at har betydning for vassdragets verneverdi.

For å kunne definere vassdragsbeltet i denne forvaltningsplanen er det tatt utgangspunkt i Svorkas hovedstreng med sidebekker og elver med bredde over 3 meter (med bakgrunn i FKB data), samt vatn direkte tilknyttet disse.

RPR-VV åpner for at vassdragsbeltet, dvs. 100 metersbeltet, kan justeres i forhold til naturlige avgrensninger.

Vassdragsbeltet er i hele vassdraget skjønnsmessig justert i forhold til datagrunnlaget. Dvs. at det er gjort et forsøk på å justere sonen slik at den følger naturlige avgrensninger som for eksempel høydekurver, vei, bebyggelse, markslag o.l., samt justeringer i forhold til de områdene som kan ha spesiell verdi for vassdraget.

Arealer innenfor vassdragsbeltet som ikke anses som en del av selve vernevedtaket, f.eks. intensivt drevet jordbruksareal og innmarksbeite, er i hovedsak tatt ut av vassdragsbeltet.

Vassdragsbeltet er ingen steder justert nærmere vannstrengen enn 5 meter.

3.2 Inndeling av vassdraget

Inndeling av vassdraget bygger på Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag (RPR-VV). I tillegg er det gjort egne tilpasninger, for å forenkle forvaltningen.

3.2.1 Streknings

Vassdraget er delt inn i 24 strekninger. Strekningene omfatter Svorkas hovedstreng med sidebekker og elver med bredde over 3 meters, samt vatn direkte tilknyttet disse. Skillet mellom strekningene er satt der elva og/eller omgivelsene skifter karakter og innhold. Inndelingen kommer fram på bakgrunn av en grov vurdering av vassdragets status med hensyn til tiltak, næringsbehov, bosettingsmønster og natur- og friluftsfaglige verdier.

3.2.2 Klasseinndeling

Hver strekning er tildelt en **klasse, 2** eller **3** (ingen av strekningene er gitt klasse 1). Ved å plassere de enkelte strekninger i ulike klasser, er det lagt premisser for hvilke tiltak som kan tillates. Klasse 2 brukes i landbruksområder og delvis utbygde områder, klasse 3 er brukt i områder som er lite berørt av moderne menneskelig aktivitet.

3.3 Forvaltningskategorier

For å ivareta verneverdiene for forvaltning av Svorkavassdraget, er det etter modell fra Differensiert forvaltningsplan av Hornindalsvassdraget, benyttet fire ulike forvaltningskategorier. Disse kategoriene er gitt en tallfestet verdi, som gir en oversikt over hvor stor konflikt ulike inngrep eller tiltak vil utgjøre i forhold til verneverdiene i vassdraget. Kategoriene er tallfestet fra 1 til 4, der økende tall gir økende konfliktgrad, og derfor krever grundigere vurderinger av de ulike interesser som inngrepene kan ha virkning på.

Forvaltningskategoriene er kun retningslinjer, og inneholder ingen absolutte kriterier. Det betyr at det foretas en individuell og skjønsmessig vurdering av ulike inngrep i hver enkelt sak, sett i forhold til de ulike interesser som inngrepet har konsekvenser for.

De fire kategoriene er presentert i tabell 2.

Tabell 2. Beskrivelse av ulike forvaltningskategorier.

Kategori	Beskrivelse
1	Tiltak eller inngrep som normalt kan gjennomføres
2	Tiltak eller inngrep som normalt ikke er i konflikt med vernegrnlaget, men der søknad må vurderes opp mot verneverdiene
3	Tiltak eller inngrep som normalt vil være i konflikt med vernegrnlaget, og der omfanget, detaljene og utforming av inngrepet avgjør om tiltaket kan utføres
4	Tiltak eller inngrep som er i konflikt med vernegrnlaget og normalt ikke kan utføres

De aktuelle lovverkene er beskrevet i kapitel 2.2

3.4 Tiltak og inngrep i vassdragsbeltet

De mest aktuelle typer inngrep og tiltak i vassdragsbeltet er listet opp i tabell 3. Tabellen gir en oversikt over hvilken forvaltningskategori som gjelder for de ulike tiltakene fordelt på de ulike forvaltningsklassene. I tillegg er gjeldende lovverk og ansvarlig myndighet listet opp.

Eventuelle tiltak/inngrep som ikke er oppført på lista må vurderes særskilt i hvert enkelt tilfelle, lista er derfor ikke uttømmende.

Tabell 3. Oversikt over forvaltningskategori som gjelder for de ulike tiltakene fordelt på de ulike forvaltningsklassene, samt gjeldende lovverk og ansvarlig myndighet.

Type inngrep/tiltak	Formål	Forvaltningskategorier		Gjeldende lovverk	Ansvarlig myndighet
		Klasse 2	Klasse 3		
Veianlegg/-bru	Landbruksvei	2	3	SL, JL, PBL, VRL	Kommune, NVE
	Veitrafikk, off.bilvei etter pbl.	2	4	PBL, VRL	Kommune, Veivesenet, NVE
Masseuttak	Eget bruk	1	3	PBL, VRL	Kommune, Nve
	Salg	3	4	PBL, VRL, FL	Kommune, NVE, FM
Utfylling av vannstrengen	Deportering av masse	4	4	PBL,VRL, FL	Kommune, NVE, FM
Forbygging/flomvern	Unngå erosjon og flomskader	2	3	VRL, PBL	Kommune, NVE
Kanalisering		4	4	VRL, PBL	Kommune, NVE
Kraftledninger og andre tekniske installasjoner	Strømtransport, kommunikasjon m.m.	2	3	PBL, EL	Kommune, NVE
Bekkelukking	Effektivisere jordbruket, redusere erosjon	3	4	VRL, JL	Kommune, NVE
Fiskeoppdrett	Produksjon av settefisk og matfisk	4	4	AL, FL, VRL, PBL	Fdir, FM, NVE, Kommune
Utslipp fra avløpsrensaneanlegg	Vassdraget som resipient.	3	4	FL, PBL	Kommune
Annen forurensning	Vassdraget som resipient.	4	4	FL	Kommune, FM
Motorisert vanntransport	Bruk av båt med motor og lignende	3	4	ML, PBL	Kommune
Naust	Oppbevaring av båt, redskap og fiskeutstyr	2	3	PBL	Kommune
Småskala vannkraftutbygging (opp til 1000 kW)	Energiproduksjon	2	4	VRL, PBL	NVE
Skjøtsel av kantskog	Snauing	3	4	PBL, VRL, JL, SL	Kommune, FM
	Tynning	1	2	VRL, JL, SL	Kommune
Nye bygg og anlegg generelt	Boliger, industri, landbruksbygg.	3	4	PBL, JL, KL	Kommune
Hytter		3	4	PBL, JL, KL	Kommune
Nydyrking	Matproduksjon, beite og lignende	2	4	JL, KL	Kommune
Flatehogst	Avvirkning i skogbruket	1	2	SL	Kommune
Tilrettelegging for jakt, fiske, friluftsliv	Næringsformål	2	2	LIL, VL, FLL	Kommune, FM
	Friluftsliv	1	2	LIL, VL, FLL	Kommune; FM
Fiskekultivering	Bedre fiskebestand	2	2	LIL	FM
Reindrift	Vinterbeite	1	1	TL	Områdestyret

3.5 Vurdering av aktuelle tiltak i vassdragsbeltet

Alle tiltak i vassdragsbeltet må normalt varsles kommunen.

Leveområder for truede plante- og dyrearter og mindre områder med store naturverdier bør særlig beskyttes.

Det skal presiseres at de videre omtalte retningslinjene for tiltak gjelder for vassdragsbeltet definert i kap 3.1.

3.5.1 Mini- (100-1000kW) og mikrokraftverk (<100kW)

I verna vassdrag er det strenge restriksjoner for kraftutbygging (jfr. § 34 i vassressursloven). Kraftverk som er konsesjonspliktige tiltak er ikke tillatt i verna vassdrag. NVE er faginstans for å avgjøre om et tiltak er konsesjonspliktig. Ikke konsesjonspliktige tiltak behandles enkeltvis i kommunen.

I vurderingen av om et planlagt kraftverk utløser konsesjonsplikt, er det tiltaket sine virkninger på de allmenne interessene i vassdraget som er avgjørende. Det skal tas spesielt hensyn til verneinteressene i vurderinga av konsesjonsplikt.

Små kraftverk som medfører mindre påvirkninger i verna vassdrag, vil normalt ikke utløse konsesjonsplikt.

Ved vurdering av utbygging av mikro- og minikraftverk i Svorkavassdraget, vil det ikke bli gitt tillatelse på strekninger som ligger i klasse 3. Dersom man kan dokumentere at utbygging ikke reduserer vernegrnlaget, kan det etter vurdering bli gitt løyve til mikro-/minikraftverk i klasse 2.

3.5.2 Hytter, bygg og anlegg

Alle nye tekniske anlegg som bygg, veg og kraftlinjer bør unngås innenfor vassdragsbeltet. Endringer av eksisterende anlegg skal godkjennes av kommunen på vanlig måte. Eksisterende reguleringsplaner er fortsatt gjeldende, men det skal legges større restriksjoner ved bygging i vassdragsbeltet ved godkjenning av nye regulerings- og detaljplaner.

3.5.3 Masseuttak

Grusuttak i klasse 3 bør i all hovedsak unngås. I Klasse 2 kan det tas et visst antall m³ grus/år/grunneier til eget bruk på elveørene, men ikke i selve vannstrengen (ved normalvannføring). I følge plan- og bygningsloven kan grunneiere ta ut masse til eget bruk – fra egen grunn og vassdrag. Loven seier ingen ting om uttaksmengde – utover at uttaket skal være av "beskjeden størrelse".

Grusuttaket bør uansett skje på elvas premisser, og selve plassen for uttaket skal godkjennes av kommunen.

3.5.4 Utslipp og forurensing

Ved behandling av søknader ved utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende, skal området i og rundt vassdragsbeltet defineres som følsomt område jfr. Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) av 1. juni 2004 nr 931. Det skal stilles krav om 90 % reduksjon av fosfor og 90 % reduksjon av BOF₅ ved rensing. Det bør gjennomføres en registrering av private avløpsanlegg langs vassdragsbeltet.

Det bør iverksettes tiltak mot at elva ødelegger slagghaugene ved Nyplassen. Slike tiltak bør også redusere utvasking til elva. Det bør kartlegges i hvilken grad vassdraget er påvirket av forurensning fra tidligere tiders gruvevirksomhet.

Annen type utslipp og forurensning, som kan skade verneverdiene, skal ikke tillates.

3.5.5 Kantvegetasjon

Kantvegetasjonen langs vassdrag har en særlig beskyttelse i vannressursloven, jf. § 11, og den skiller ikke mellom vernede vassdrag og andre vassdrag. Fylkesmannen har forvaltningsansvaret for denne bestemmelsen, og kommunen kan etter plan- og bygningsloven fastsette bredden på kantvegetasjonen.

Kantvegetasjonen kan skjøttes/nyttes etter Levende Skog Standarder og Vannressursloven. Vedhogsten i kantskoger bør skje ved tynning, hvor enkeltstående/grupper av trær og busker settes igjen. Nærmest dyrka mark bør det tynnes hardest, for å få tilgang på lys til kulturvekstene. Når lauvet er kommet, bør vegetasjonen etter tynning stadig oppleves som "tett".

3.5.6 Skogbruks- og jordbruksvirksomhet

Skogbruksloven og Levende Skog Standarder (LSS) legges til grunn for all forvaltning. Miljøregistreringer i Skog (MiS) må overholdes.

Landbruksproduksjonen bør sikres. Det bør utføres skjøtsel i kulturlandskap. Gjengrodd kulturlandskap bør ryddes. Tradisjonelt beitebruk bør ivaretas. Nydyrking innenfor klasse 3 skal ikke tillates. Nydyrking innenfor strekninger i klasse 2 bør unngås så lenge det ikke foreligger særlige behov.

For øvrig må relevante sektorlover ivareta hensynet til vassdragsvernet. I forhold til landbruksinteressene, må dette skje gjennom praktiseringen av landbrukets særlover.

3.5.7 Erosjons- og flomsikring, gjenoppretting av elveløp

Biotopforbedrende tiltak kan tillates etter godkjenning av NVE sammen med fylkesmannen. Endring av vannstrøm eller flomtiltak omsøkes alltid NVE og kommunen. Sumpområder, dammer og rester etter kroksjøer skal ikke fylles igjen. Kanalisering, senking og bekkelukking er i utgangspunktet ikke tillatt. Forbygninger som beskytter veg ivaretas i hovedprinsippet av NVE og Vegvesenet. Forbygninger som beskytter bygninger og større områder med landbruksjord ivaretas av NVE i samarbeid med kommune og grunneiere, etter en kost/nyttevurdering og mulig risiko. Forbygninger som beskytter mindre landbruks- og/eller skogareal vil ikke bli ivaretatt av NVE. Grunneier kan etter melding til NVE og kommune eventuelt ivareta disse selv og eventuelt i samarbeid med kommunen.

I St.meld. nr. 37 legger regjeringen vekt på at flomdemping er et hensyn ved vassdragsregulering som må tillegges vekt, og det vises i den sammenheng til behandlingen av "Flommeldinga". Dette er et hensyn som NVE tar i betraktning ved den konkrete vurderingen av de enkelte vassdrag.

3.5.8 Tilrettelegging for jakt, fiske og friluftsliv

Frilufsloven gjelder generelt. Organisert friluftsliv bør ta hensyn til naturverdiene i området. Naturlige stier bør tilrettelegges og skiltes. Ved eventuell tilrettelegging av nye stier bør disse være tilpasset terrenget og være slik at vedlikeholdet begrenses/forenkles. Alle tiltak bør skje i nært samarbeid med grunneier. Estetikken skal ivaretas.

Det bør være et overordnet mål å hindre spredning av uønskede fiskearter i vassdraget. Tiltak som kan øke faren for spredning bør unngås. Kultiveringstiltak som er med på å bedre forholdene og kvaliteten på fisken i vassdraget, bør være et satsningsområde.

Biotopforbedrende tiltak kan primært tillates i den delen av vassdraget som tidligere er påvirket av mennesker, og etter at planene er gjennomgått og godkjent av

Fylkesmannen og NVE. For verna vassdrag er det spesielt viktig at det foreligger et helhetlig plandokument før det kan bli aktuelt å utføre biotopforbedringer.

Ved utøvelse av jakt gjelder bestemmelser i viltloven med tilhørende forskrifter. Transport av felt vilt tillates, så lenge motorferdsellovens bestemmelser overholdes.

4.0 Videre arbeid med forvaltning av Svorkavassdraget

4.1 Kunnskapsgrunnlaget

Det bør være et kontinuerlig fokus på å finne ny kunnskap om viktige verdier av betydning for vassdraget. Dette for å sikre et best mulig beslutningsgrunnlag ved vurdering av de ulike tiltakene.

4.3 Bruk av forvaltningsplanen i kommunedelplan

RPR-VV anbefaler at vernede vassdrag forvaltes etter PBL §20-4. Dette innebærer at det utarbeides egne bestemmelser i kommuneplanens arealdel.

RPR-VV gir følgende anbefalinger for hvordan dette bør gjennomføres:

Vannstrengen

Bruk og vern av selve vannstrengen planlegges etter PBL § 20-4, første ledd nr 5 (« Områder for særskilt bruk eller vern av sjø og vassdrag, herunder ferdsel-, fiske-, akvakultur-, natur- og friluftsområder hver for seg eller i kombinasjon med en eller flere av de nevnte brukskategorier »).

Vannstrengen bør i kommuneplanens arealdel legges ut til:

- friluftsområde i områder av klasse 1,
- friluft- og naturområde i kombinasjon i områder av klasse 2,
- naturområde i områder av klasse 3.

Arealet langs vannstrengen

Arealer i vassdragsbeltet langs vannstrengen som ikke båndlegges, bør legges ut til landbruks-, natur- og friluftsområde i kommuneplanens arealdel, PBL § 20-4, første ledd nr 2.

Avhengig av verneverdier og arealtilstand, bør bygge- og anleggstiltak i vassdragsbeltet enten forbyes, jf. PBL § 20-4, andre ledd e) og f), eller bare tillates dersom tiltaket inngår i reguleringsplan eller bebyggelsesplan, jf. PBL § 20-4, andre ledd a).

Båndleggingsområder

Arealer i vassdragsbeltet som har spesielt stor verdi for naturvern, kulturminnevern eller friluftsliv og som bare kan ivaretas gjennom regulering (PBL § 25, første ledd, 6), bør i kommuneplanens arealdel båndlegges for regulering til disse formål, jf. PBL § 20-4, første ledd, 4.

Andre områder i nedbørfeltet med spesielle verdier

Arealer i vassdragets nedbørfelt med betydelige verdier knyttet til zoologi, botanikk, geologi, kulturhistorie, landskapsbilde eller friluftsliv, og som har betydning for vassdragets verneverdi, bør legges ut som landbruks-, natur- og friluftsområde i kommuneplanens arealdel, PBL § 20-4, første ledd, 2, jf. også § 20-4, andre ledd, c) om lokalisering og omfang av spredt bebyggelse.

Vedlegg 4

Registrerte verdier langs ulike strekninger i vassdragsbeltet.

Oversikt over benevnelser brukt under registrering

Benevning	Beskrivelse	Inndeling	
VE	Vassdragelement	(N)	Nasjonal verdi
		(R)	Regional verdi
		(L)	Lokal verdi
MIS	Miljøregistrering i skog		
KM	Kulturminner og SEFRAK bygg	(K)	Registrert kulturminne
		(S)	SEFRAK bygg
		(H)	Viktig kulturhistorie
PV	Prioritert viltområde	(S)	Svært viktig
		(V)	Viktig
PN	Prioritert naturtype	(N)	Nasjonal verdi
		(R)	Regional verdi
		(L)	Lokal verdi
TRD	Tamreindriftsområde	(S)	Sekundærområde
		(P)	Primærområde
FRI	Friluftslivsverdier	(M)	Merka sti
		(U)	Umerka sti
		(R)	Rasteplass
		(A)	Annet
NV	Naturverneområde		

Registrerte verdier

Nr	Navn	Klasse	Registrerte verdier
1	Stavelistilla	2	2 VE(R), 1 PN(3), 1 PV(S), 1 FRI(R), 1 KM(H)
2	Åmot	2	PN(R), PV(S)
3	Mælan	3	1 VE(N), 1 VE(R), 1 PN(R), 1 PV(S), 2 MIS, 1 FRI(M), 1 KM(H)
4	Buvadet	2	1 VE(L), 1 FRI(M)
5	Litjbumyran	3	1 NV, 5 VE(N), 4 VE(R), 4 VE(L), 1 FRI(M), 1 PV(V), 1 MIS
6	Nyplassen	2	1 VE(N), 2 FRI(M), 4 KM(S), KM(H), 1 PN(R), TRD(S)
7	Steinåsfossen	2	FRI(U), TRD(S)
8	Stokksetrin	2	3 VE(N), 1 VE(L), 4 MIS, 1 PN(R), TRD(S)
9	Svartgjerdet	3	1 VE(N), 1 VE(R), 1 MIS, FRI(U), 1 PN(R), TRD(S)
10	Svorkøyan	3	2 VE(R), 1 VE(L), 1 FRI(M), 1 KM(K), 1 PV(S), 1 PV(V), TRD(S), TRD(P)
11	Raudhattfloen	3	1 FRI(M), 1 PV(V), TRD(P)
12	Breva	2	2 VE(L), 1 FRI(M), 1 FRI(R), 1 PV(V)
13	Urvatnet	3	1 NV, 1 FRI(M), 1 VE(N), KM(H)
14	Prestbuvatnet/Buvatnet	2	1 VE(R), 1 FRI(M), 2 FRI(R), 2 KM(S)
15	Boggo-osen	3	2 VE(R), 1 PV(S), 1 FRI(R), 1 KM(S)
16	Boggoslåtta	2	1 VE(R), 1 MIS, TRD(S)
17	Sagelva/Svorksjøen	3	1 VE(R), 1 VE(L), 1 KM(S), FRI(A)
18	Raudåa	2	1 VE(L), 1 PV(S), 1 PV(V), TRD(S)
19	Snurrubekken	2	1 FRI(M), 1 FRI(R), TRD(S)
20	Holet	2	2 VE(L), 4 KM(K), TRD(S), TRD(P)
21	Stavåa	2	2 VE(L), TRD(P)
22	Trivja/Holsjøen	3	3 VE(L), 1 PV(S), 1 MIS, 1 FRI(M), 2 FRI(R), 1 KM(K), TRD(S), TRD(P)
23	Holsjøvika	2	1 VE(L), 5 KM(K), FRI(U), TRD(S), TRD(P)
24	Langvatnet	3	1 FRI(M), TRD(P)

Tallverdi foran benevning gir uttrykk for antall registreringer.